

PROBLEMATIKA NIKOTINOVÝCH SÁČKŮ - *DE LEGE LATA A DE LEGE FERENDA*

PROBLEMATICS OF THE NICOTINE POUCHES - *DE LEGE LATA AND DE LEGE FERENDA*

VOJTĚCH VÁVRA

Charles University, Faculty of Law, nám. Curieových 7, 116 40 Prague 1, The Czech Republic

Abstrakt: Rychle rostoucí fenomén nikotinových sáčků dorazil do České republiky, kde nejvíce zasáhl nejzranitelnější skupinu obyvatel, děti. Tato práce si klade za cíl zhodnotit *de lege lata* právní úpravu ve vztahu k nikotinovým sáčkům, jakožto i *de lege ferenda* možnosti řešení této negativní situace, a to prismatem správního a trestního práva.

Klíčová slova: nikotin; nikotinové sáčky; prevence

ÚVOD

Jedním z rychle rostoucích sociálně patologických jevů ve společnosti je bezesporu abúzus nikotinových sáčků dětmi. Nikotinové sáčky se velmi rychle uchytily na českém trhu, především pak na základních školách, které naléhavě volají po regulaci těchto produktů. Český zákonodárce učinil první krok. Pojem nikotinový sáček byl do právního řádu zaveden novelou zákona o potravinách a tabákových výrobcích č. 110/1997 Sb. (dále jen „ZPTV“), a to novelou č. 174/2021 Sb., s účinností od 12. 5. 2021. I přes tuto novelu lze ovšem konstatovat, že současná úprava je hrubě nedostatečná, neboť neproběhla novelizace klíčového zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, zákona č. 65/2017 Sb. (dále jen „ZOZ“), který mimo jiné obsahuje kupříkladu zákaz prodeje tabákových výrobků osobám mladším 18 let. Bohužel, tento zákaz se nevztahuje na nikotinové

sáčky. I nyní tak lze v souladu s ústavní zásadou legální licence prodávat nikotinové sáčky dětem, které je pod tlakem svých spolužáků či z vlastní zvědavosti zkouší a ohrožují své zdraví. Zcela bez nadsázky tak lze tvrdit, že bez onoho druhého kroku, bez patřičné novelizace zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek a zákona o potravinách a tabákových výrobcích, vyrůstá generace, která má legální přístup k čistému nikotinu. Tento článek si klade za cíl zkoumat úpravu *de lege lata*, stejně jako možnosti řešení této naléhavé problematiky, a to zejména v oblasti správního práva, nicméně obsahuje i zamyšlení nad možnou trestněprávní rovinou.

NIKOTINOVÝ SÁČEK

Nikotinovým sáčkem pro potřeby tohoto článku rozumíme výrobek obsahující psychoaktivní látku

nikotin, přičemž tento výrobek současně neobsahuje tabák, čímž se odlišuje od českým právním řádem předvídaného žvýkacího tabáku. Od nikotinového sáčku a žvýkacího tabáku je třeba také odlišovat tabák určený k orálnímu užití. Nikotinové sáčky jsou typicky prodávány v obalu připomínajícím puk, jednotlivé balení zpravidla obsahuje 20 malých bílých sáčků s obsahem přibližně 10-15 mg nikotinu v každém sáčku, ale vyrábějí se i mnohem silnější – například s obsahem 50 mg. Tyto sáčky jsou určeny k orálnímu užití, uživatel si má dle návodu výrobce vložit jeden sáček pod horní ret a nechat jej působit po dobu 30 minut, přičemž by měl cítit jemné brnění. Po uplynutí 30 minut jej má vyjmout a vyhodit. Použité nikotinové sáčky tedy nejsou určeny k polykání. Maximální doporučená denní dávka uváděná výrobcem se liší podle obsahu nikotinu v jednom sáčku.

ÚPRAVA DE LEGE LATA A JEJÍ SLABÁ MÍSTA

Zákon o potravinách a tabákových výrobcích

Výchozím a bohužel jediným bodem pro popis stavu *de lege lata* právní úpravy nikotinových sáčků je zákon č. 110/1997 Sb., zákon o potravinách a tabákových výrobcích, do kterého byl novelou č. 174/2021 Sb. vložen balíček ustanovení souvisejících s nikotinovými sáčky. Je třeba podotknout, že cílem novely od počátku nebyla úprava nikotinových sáčků, ale zákaz dvojí kvality potravin, tudíž původní vládní návrh neobsahoval o nikotinových sáčcích ani slovo. S pozměňujícím návrhem týkajícím se nikotinových sáčků přišel ve druhém čtení poslanec Jiří Běhounek. Příliš pozornost poslanců ovšem neupoutal, v rozpravách druhého, opakovaného druhého a třetího čtení o něm mluvil jen samotný Běhounek, a to dvakrát, není tedy divu, že novela je nedotažená.

Absence prováděcího předpisu

Nikotinový sáček je definován mezi základními pojmy v § 1 odst. 1 písm. za) ZPTV. Pro účely tohoto zákona se rozumí: „*nikotinovým sáčkem bez obsa-*

hu tabáku výrobek bez tabáku obsahující nikotin pro orální užití, který není upraven přímo použitelným předpisem Evropské unie.“⁴¹ Tato definice je důležitá zejména ve vztahu k § 12k téhož zákona, jenž ukládá výrobcům, dovozcům, maloobchodním prodejcům a distributorům nikotinových sáčků povinnosti ve vztahu k jejich složení, vzhledu, jakosti a označování. Povinnosti stran složení, vzhledu, jakosti a způsobu označování informací obsažených v § 12k odst. 2 ZPTV. na jednotkovém balení má stanovit prováděcí právní předpis, který ovšem doposud nevznikl (!), což je třeba hodnotit vzhledem k naléhavosti problematiky jako tristní, neboť od nabytí účinnosti novely, která nastala 12. května 2021, uplynulo v době psaní článku již třináct měsíců. Zmocňovací ustanovení pro tento předpis nalezneme v § 19 odst. 4 písm. c) ZPTV. Tato vyhláška (měla by mít srovnatelné parametry s vyhláškou č. 261/2016 Sb., vyhláškou o tabákových výrobcích) má stanovit:

1. požadavky na jejich složení, vzhled, jakost a vlastnosti,
2. požadavky na jejich označování, včetně zakázaných prvků a rysů,
3. způsob, lhůty a rozsah oznamovací povinnosti.²

Vzhledem k absenci příslušného prováděcího předpisu tak lze prodávat nikotinové sáčky s příchutěmi, přičemž u tabákových výrobků je toto zakázáno vyhláškou o tabákových výrobcích, konkrétně pak § 4 odst. 1 písm. d). Této legislativní mezery výrobci využívají, na internetu lze nalézt nikotinové sáčky „*s příchutí exotické mandarinky, maracuji a manga, připomínající léto,*“⁴³ nebo „*chladivý mentol nabízí extrémní osvěžení v kombinaci s maximální intenzitou nikotinu.*“⁴⁴ Není těžké tak odvodit, proč jsou nikotinové sáčky na vzestupu právě u dětí.

Nedotaženost novely

Úzce propojen s § 12k ZPTV je § 13e ZPTV, který se zabývá uváděním mimo jiné také nikotinových sáčků na trh na území České republiky. Podle prvního odstavce tohoto ustanovení se uvádějí infor-

mace obsažené v § 12k odst. 1 a 2 ZPTV na výrobku (v tomto případě nikotinovém sáčku) v českém jazyce. Druhý odstavec upravuje prodej nikotinových sáčků komunikačními prostředky na dálku, v takovém případě pak musí být před dokončením nákupu poskytnuty konečnému spotřebiteli všechny údaje dle § 12k odst. 2 a) až d) ZPTV.

Důvod, proč čtenáře těmito poměrně nezáživnými informacemi zatěžují, je prostý – lze na nich ukázat, jak je tato novela ve vztahu k nikotinovým sáčkům zcela bezzubá. Při prvním rychlém pohledu do zákona by se dalo říci, že se jedná o jediné povinnosti, za jejíž porušení lze subjekty obchodující s nikotinovými sáčky trestat, a to pokutou do výše 3.000.000 Kč, pokud se jedná o přestupek dle § 17d odst. 3 písm. d) ZPTV, případně pokutou do výše 10.000.000 Kč v případě přestupku dle § 17d odst. 3 písm. e) ZPTV. Opak je pravdou, neboť nikotinové sáčky, tak jak je definuje § 12k ZPTV, tento zákon **nepovažuje** (!) za výrobky související s tabákovými výrobky (*a contrario* definice výrobků souvisejících s tabákovými výrobky dle § 2 odst. 2 písm. o) ZPTV), přičemž zákonodárce stanovil, že dvou výše zmíněných přestupků se může dopustit pouze zvláštní subjekt, a to výrobce, dovozce, maloobchodní prodejce nebo distributor tabákových výrobků nebo výrobků souvisejících s tabákovými výrobky. A jelikož se nikotinové sáčky nepovažují za tabákové výrobky ani za výrobky související s tabákovými výrobky, tito výrobci, dovozci, maloobchodní prodejci nebo distributoři nikotinových sáčků nejsou a nemohou být zvláštními pachatelé přestupku, jak vyžaduje § 12 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Neprojojenost se zákonem o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, obsahuje v hlavě II. ustanovení omezující dostupnost tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření a elektronických cigaret. Konkrétně tak činí v § 3 odst. 4, kde stanovuje zákaz

prodeje a podávání tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření a elektronických cigaret osobám mladším 18 let. V § 3 odst. 2 pak zakazuje prodej takových produktů například ve zdravotnických zařízeních, školách a na akcích určených pro osoby mladší 18 let. Současně upravuje prodej prostřednictvím prostředku komunikace na dálku tak, že v § 6 stanovuje povinnost prodávajícího ověřit v okamžiku prodeje, že kupující spotřebitel není mladší 18 let.

Ačkoliv legislativní zpracování není totožné, ZOZ upravuje v hlavě III. také prodej alkoholu, a to s přibližně stejnými účinky jako pro tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření a elektronické cigarety.

Tento zákon novelizací neprošel, tudíž pojem nikotinového sáčku nezná, v souladu se zásadou legální licence, obsaženou v čl. 2 odst. 4 Ústavy, tak lze prodávat nikotinové sáčky i osobám mladším 18 let, což je jádrem problému.

TRESTNĚPRÁVNÍ POHLED

Analogie s podáním alkoholu dítěti

Předně je třeba předeslat, že autor článku si není vědom žádných v současné době vedených trestních řízení ve věci prodeje, podání nebo poskytování nikotinových sáčků, případně ve věci trestněprávně relevantních následků s tímto jednáním souvisejícím. Důvodem je, že až na výjimky, jednání spočívající v prodeji, podání nebo poskytnutí nikotinových sáčků dětem je trestněprávně nepostižitelné. Jako první řešení laika při pohledu do zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, dále jen „tr. z.“, napadne analogie s přečinem podání alkoholu dítěti obsaženém v § 204 tr. z. V trestním právu hmotném je obecně analogie zakázána, proto nelze dovodit trestní odpovědnost osoby, která prodá, podá nebo poskytne nikotinový sáček dítěti, podle analogie s přečinem podání alkoholu dítěti dle § 204 tr. z., a to bez ohledu na skutečnou společenskou škodlivost tohoto jednání. Dané řešení je v rozporu s jednou ze základních zásad trestní-

ho práva *nullum crimen sine lege*, konkrétněji pak s *nullum crimen sine lege scripta*, *nullum crimen sine lege certa* a *nullum crimen sine lege stricta*.

Ohrožování výchovy dítěte

Přečin ohrožování výchovy dítěte dle § 201 tr. z. obsahuje celkem dvě základní skutkové podstaty, obsažené v odstavcích 1 a 3. Pro případ, který řeší tato práce, je relevantní základní skutková podstata obsažená v odstavci 1. Důležitou otázkou je, zda lze poskytnutí nikotinového sáčku subsumovat pod § 201 odst. 1 písm. a). Více k tomuto komentář k trestnímu zákoníku: „*Trestní odpovědnost pachatele bude na místě dovést tam, kde v důsledku jeho jednání došlo ke vzniku reálného nebezpečí, že dítě jako osoba mladší než osmnáct let se bude oddávat pravidelné konzumaci alkoholu nebo jiných, zejména návykových látek, jejichž pravidelné požívání má negativní dopad na lidskou psychiku a osobnost, neboť vyvolává jejich hlubší poruchy.*“⁴⁶ Za užití ustáleného výkladu k § 130 tr. z., který upravuje pojem návykové látky, blíže rozebraného níže, lze dojít k závěru, že poskytnutí nikotinového sáčku nelze subsumovat pod § 201 odst. 1 písm. a) tr. z., neboť nikotin nevyvolává u uživatelů hlubší poruchy osobnosti. Je otázkou, zda toto jednání nehodnotit jako přečin ohrožování výchovy dítěte dle § 201 odst. 1 písm. d) tr. z., kde je speciálním subjektem „*fyzická osoba, která má povinnost o dítě pečovat, či vůči dítěti vykonává práva a povinnosti plynoucí z její rodičovské odpovědnosti.*“⁴⁵ Pojem rodičovské odpovědnosti je blíže specifikován v § 858 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, dále jen „o. z.“. Rodičovská odpovědnost dle tohoto ustanovení zahrnuje mimo jiné povinnosti nositele rodičovské odpovědnosti stran péče o zdraví dítěte a jeho tělesného vývoje, přičemž při odkazu na zdravotní problémy, jež užívání nikotinu způsobuje, lze mít za to, že rozsáhlé a opakované poskytování nikotinových sáčků nemůže být v souladu s touto povinností. S ohledem na formulaci zákona znějící: „*závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou*

svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti“⁴⁶ a s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe by zřejmě bylo třeba opakovaného a dlouhodobého podávání, nikoliv jednorázového.

Šíření toxikomanie

Jako zdánlivě nadějně řešení se jeví vedení trestního řízení pro přečin, případně zločin v případě naplnění kvalifikované skutkové podstaty podle třetího odstavce, šíření toxikomanie podle § 287 tr. z., zařazeného do hlavy VII tr. z. Nicméně ani toto řešení není správné, neboť návykovou látkou, obsaženou ve skutkové podstatě trestného činu šíření toxikomanie, se rozumí v souladu s § 130 tr. z., omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobil nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování a alkohol, který však skutková podstata přímo vylučuje. Trestný čin šíření toxikomanie však „*nedopadá na svádění a podněcování k užívání jiných látek, na něž může u lidí rovněž vzniknout návyk, například k užívání tabáku ... Tyto společensky akceptovatelné látky nejsou ani zařaditelné mezi návykové látky, neboť nijak nepříznivě neovlivňují psychiku lidí.*“⁴⁶ Pokud tedy nelze podle tohoto ustanovení trestně stíhat svádění a podněcování k užívání tabáku, pak za užití argumentu *a simili* dojdeme k závěru, že pod návykovou látku ve smyslu § 130 tr. z. nelze subsumovat ani čistý nikotin.

Trestné činy z hlavy I.

Relevantními trestnými činy proti životu a zdraví ve vztahu k prodeji, podání nebo poskytování nikotinových sáčků dětem rozumíme zejména ve vztahu ke způsobenému následku:

1. přečin usmrcení z nedbalosti dle § 143 tr. z.,
2. přečin těžké ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 147 tr. z. a
3. přečin ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 148 tr. z.

Vést trestní řízení pro některý z těchto trestných činů dává ve vztahu ke škodlivému následku, který nastane při podání nikotinového sáčku/sáčků zejména dětem, alespoň určitou šanci na odsouzení

pachatele, kterého nelze postihnout pomocí jiných ustanovení trestního zákoníku.

V souladu se zásadou legality připadá v úvahu, že státní zástupce bude stíhat pachatele, pokud dojde k prodeji, podání nebo poskytnutí silnějších nikotinových sáčků dítěti, kdy jeden nikotinový sáček, případně více nikotinových sáčků v souhrnu, obsahuje takovou dávku nikotinu, která při užití dítětem způsobí trestněprávně relevantní následek, tudíž smrt, těžkou újmu na zdraví nebo újmu na zdraví dítěte, a to v podobě otravy nikotinem. Typickým příkladem, kdy bude možno takto zahájit trestní řízení, později stíhání, bude situace, kdy pachatel, typicky třeba mladistvý pachatel - starší kamarád, nabídne dítěti jeden silný nikotinový sáček nebo více slabších nikotinových sáčků, avšak v souhrnu při nárazovém užití dostatečně silných pro způsobení relevantního trestněprávního následku, nikoliv v úmyslu dítěti způsobit újmu na zdraví, nepoučí jej o dávkování v případě poskytnutí více nikotinových sáčků, dítě sáček nebo sáčky užije a způsobí si tím otravu nikotinem. Zavinění u pachatele bude posouzeno jako nedbalostní, přičemž podle okolností jako nedbalost vědomá dle § 16 odst. 1 písm. a) tr. z., nebo nedbalost nevědomá dle § 16 odst. 1 písm. b) tr. z. Nedbalostí vědomou máme na mysli situaci, *kdy pachatel trestného činu věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí.* Oproti tomu nedbalostí nevědomou rozumíme situaci, kdy pachatel *nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.* Pro dokazování bude klíčový posudek z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, k určení, zda užití nikotinového, případně nikotinových sáčků způsobilo trestněprávně relevantní následek, výslech poškozeného vedený zejména k zjištění, zdali byl před užitím sáčku pachatelem poučen o dávkování, výslech obviněného, a to ke zjištění, zdali věděl, že dávka obsažená v nikotinovém sáčku je způsobila

způsobit trestněprávně relevantní následek. Bude třeba objasnit, odkud tento nikotinový sáček získal, zdali jej vzal z jednotkového balení, které musí podle § 12k odst. 3 písm. d, f) ZPTV, obsahovat varování pro specifické rizikové skupiny a informace o toxicitě, a to ke stanovení formy zavinění. Obecně bude pro vedení trestního řízení v této věci potřeba zjistit, kde pachatel nikotinové sáčky získal. Šance na prokázání zavinění se podstatně snižují, pokud pachatel nikotinové sáčky získal od třetí osoby (například od dalšího kamaráda), tedy nikoliv od obchodníka, který je povinen prodávat toto zboží v souladu s § 12k odst. 3 písm. d, f) ZPTV. Pak by orgán činný v trestním řízení jen velmi těžko prokazoval, že pachatel se měl možnost s informacemi o toxicitě a varování pro specifické rizikové skupiny seznámit.

Jako nedbalost vědomou bychom posoudili situaci, kdy pachatel vypoví, že byl srozuměn s informacemi na obalu puku (balení sáčků v kruhové krabičce). Pokud tak nevypoví, lze vyslechnout osoby z pachatelova okolí k okolnostem, ze kterých bychom mohli usoudit, že pachatel musel být s informacemi o charakteru nikotinových sáčků srozuměn. S ohledem na § 100 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, dále jen „tr. ř.“, se však bude jednat o raritní situaci a nelze na ni spoléhat. Pokud nejsme schopni prokázat zavinění ve formě nedbalosti vědomé, zaměříme se na nedbalost nevědomou, jež se prokazuje o poznání snadněji. V takovém případě bude stačit zajistit jakékoliv balení nikotinových sáčků, se kterým se podaří spojit pachatele, například pomocí účtenky, daktyloskopických či biologických stop. Poslouží taktéž stopy ve vědomí lidí, a to stejným způsobem jako u nedbalosti vědomé. Takové balení musí obsahovat náležitosti dle § 12k odst. 3 písm. d, f) ZPTV, tudíž pachatel měl možnost se s těmito informacemi seznámit. Považujeme tedy, že o těchto skutečnostech vědět mohl, za prokázané.

Otázkou, kterou by se měl zabývat soud, pak je, zdali s v souladu s § 16 odst. 1 písm. b) tr. z. o těchto informacích vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl. Explicitně stanovenou povinnost číst příbalové letáky a informace

na obalech celkem pochopitelně nikde nenajdeme. Ovšem lze se odvolávat na § 2900 o. z., obsahující generálně preventivní klauzuli, který zní následovně: „Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“⁴⁷ V této souvislosti je třeba uvést taktéž rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2020 pod spisovou značkou 25 Cdo 4536/2018, kde v odůvodnění stojí: „Ustanovení § 2900 o. z. má nadále dopadat jen na případy aktivního počínání, které je požadavkem generální prevence limitováno tak, že při něm musí konající osoba dbát práv jiných osob, aby do zákonem vyjmenovaných statků nebylo neopodstatněně zasazeno vzhledem ke konkrétním poměrům a souvislostem.“⁴⁸ Pokud tedy aplikujeme § 2900 o. z. na tento příklad, kdy pachatel podal nikotinový sáček poškozenému, dojdeme k závěru, že nepřechtení informací na obalu je nepochybně opominutím, na které se § 2900 o. z. nevztahuje, ale předmětem posuzování zde není pouhé nepřechtení informací, to by byl příliš restriktivní úhel pohledu, ale podání nikotinového sáčku poškozenému, přičemž toto je jednoznačně konání, nikoliv opomenutí, a při takovém konání je jednáající osoba povinna počínat si tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě životě a zdraví jiného. Vrátilme-li se zpět k původní otázce, zda pachatel vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl, po výše uvedených argumentech se lze domnívat, že měl, nicméně nelze vyloučit, že soud dojde k opačnému závěru. Podpůrně lze argumentovat i nedostatečnou rozumovou vyspělostí dítěte, které samo není schopno posoudit škodlivost látky, kterou mu pachatel nabízí, a samozřejmě samotnou látkou, tedy čistým nikotinem, *toxickým alkaloidem*⁹, při nakládání s nímž je třeba z podstaty věci zachovávat zvýšenou míru opatrnosti, přičemž je notorií, že nikotin je zdraví škodlivý.

Co se týče subjektů obchodujících s nikotinovými sáčky na českém trhu, za předpokladu, že dodržují zákonné požadavky obsažené v § 12k z. o. p, je

stíhat nelze, neboť jsou povinny ze zákona uvádět výše zmíněné informace o toxicitě a varování pro specifické rizikové skupiny. Výrobci se typicky jistí ještě označením „pouze pro dospělé“ a „uchovávejte mimo dosah dětí“, v důsledku čehož tak nelze dovést zavinění ani ve formě nedbalosti.

ÚPRAVA DE LEGE FERENDA

V současné době probíhá snaha regulovat nikotinové sáčky po celém světě, co se týče Evropy, nejhlasitěji o tomto problému debatuje Dánsko, kde v tomto roce vláda projevila úmysl zakázat prodej tabákových a nikotinových výrobků takovým způsobem, že si je nikdo narozený po roce 2010 si nebude moci legálně zakoupit. Při pohledu mimo Evropu podobným směrem uvažuje Nový Zéland. Zcela jistě by byla na místě celoevropská úprava, nicméně vzhledem k nutnosti zakročit co nejrychleji se jeví čekání na sekundární právní akt EU jako plývání drahocenným časem. Je zapotřebí vyvinout aktivitu na národní úrovni, což v České republice znamená celkem tři věci:

1. Vydání vyhlášky předvídané zákonem o potravinách a tabákových výrobcích

Tato vyhláška ministerstva zdravotnictví by měla stanovit požadavky na složení, vzhled, jakost a vlastnosti nikotinových sáčků, jakožto i požadavky na jejich označování, včetně zakázaných prvků a rysů, a dále pak způsob, lhůty a rozsah oznamovací povinnosti dle ZPTV.

2. Novelizace zákona o potravinách a tabákových výrobcích

V tomto bodě je klíčové zahrnout nikotinové sáčky do definice výrobků souvisejících s tabákovými výrobky dle § 2 odst. 2 písm. o) ZPTV, aby bylo možno sankcionovat výrobce, dovozce, maloobchodní prodejce a distributory nikotinových sáčků za nedodržení povinností stanovených v § 12k a § 13e ZPTV.

3. Novelizace zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Zavést pojem nikotinového sáčku do definic v § 2 ZOZ, dále vložit hlavu zabývající se nikotino-

vými sáčky a regulovat je analogicky k tabákovým výrobkům, to jest zejména se inspirovat stěžejními § 3, § 4, § 5 a § 6 ZOZ, což povede k zákazu prodeje nikotinových sáčků osobám mladším 18 let, zákazu prodeje nikotinových sáčků na určitých místech, například ve školách a školských zařízeních a na akcích určených pro osoby mladší 18 let, zákazu prodeje nikotinových sáčků pomocí prodejních automatů a regulaci prodeje nikotinových sáčků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku. V hlavě IX. pak upravit odpovídající přestupky nové hlavě.

ZÁVĚR

Tato práce analyzovala *de lege lata* právní úpravu a identifikovala její slabiny, přičemž jako hlavní slabinu vyhodnotila absenci zákazu prodeje nikotinových sáčků osobám mladším 18 let. Problémem je ale i neexistence prováděcího právního předpisu k ZPTV, díky kterému lze prodávat nikotinové sáčky s příchutěmi, které se těší vysoké popularitě mezi dětmi. Veřejně dostupnými zdroji prostupují informace, že v době psaní tohoto článku se vyhláška na ministerstvu zdravotnictví již připravuje. Snad bude hotova co nejdříve. Z pohledu trestního práva je situace přehlednější, běžný prodej, podání nebo poskytnutí nikotinového sáčku komukoliv je s výše uvažovanou výjimkou v podobě přečinu ohrožování výchovy dítěte dle § 201 tr. z. nepostižitelný, jinak tomu může být v případě, že po užití nikotinového sáčku typicky dítětem nastane trestněprávně relevantní následek, tedy smrt, těžká újma na zdraví nebo újma na zdraví. V takovém případě lze zahájit trestní řízení pro některý z nedbalostních trestných činů obsažených v hlavě I. Tato cesta však není s přihlédnutím k relativně nedávnému vzniku tohoto fenoménu prověřena praxí, je tak třeba takovému trestnímu řízení věnovat zvláštní pozornost. Je třeba zdůraznit důležitost promptního vyřešení identifikovaných problémů, neboť mezery v našem právním řádu umožňují další generaci dětí snadný přístup k nikotinu, což v budoucích letech nepochybně přinese spoustu problémů.

Konflikt zájmů: Autor prohlašuje, že v souvislosti s tímto článkem je bez konfliktu zájmů

Corresponding author: Vojtěch Vávra, email: vavravoj@seznam.cz, Univerzita Karlova, Právnická fakulta, nám. Curieových 901/7, 116 40 Praha 1.

Keywords: nicotine; nicotine pouches; prevention

Abstract: *The nicotine pouches phenomenon has arrived to the Czech Republic, where it hits the most vulnerable group of inhabitants, kids. This paper's goal is to evaluate de lege lata law considering nicotine pouches and to find a solution to this negative situation using administrative and criminal law.*

LITERATURA:

- 1) § 1 odst. 1 písm. za) zákona č. 110/1997 Sb., zákona o potravinách a tabákových výrobcích
- 2) § 19 odst. 4 písm. c) zákona č. 110/1997 Sb., zákona o potravinách a tabákových výrobcích
- 3) BATSTORE. <https://batstore.cz/product/view/10017> (accessed June 10, 2022).
- 4) BATSTORE. <https://batstore.cz/product/view/10016> (accessed June 10, 2022).
- 5) Draštík, A.; Durdík, T.; Fremr, R.; Růžička, M.; Sotolář, A. Trestní zákoník: Komentář [online]; Wolters Kluwer, 2015. https://www.aspi.cz/products/lawText/13/6500/1/2#c_559108 (accessed June 18, 2022).
- 6) § 201 odst. 1 písm. d), zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku
- 7) § 2900, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku
- 8) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2020 pod spisovou značkou 25 Cdo 4536/2018
- 9) KALINA, Kamil. Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup. Praha: Úřad vlády České republiky, c2003. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-867-3405-6.